

TLAČOVÁ SPRÁVA

Rozvojová agentúra Banskobystrického samosprávneho kraja predstavila verejnosti plán revitalizácie Coburgovského parku v Pohorelskej Maši

Pohorelská Maša, 13. 9. 2023

Vzácný prírodno-krajinársky park, jediný svojho druhu na Horehroní, po rokoch ožije. Novej príležitosti sa dočkal vďaka úspešnej žiadosti v rámci výzvy Ministerstva životného prostredia Slovenskej republiky pre žiadateľov rozvojových projektov transformácie regiónu Národného parku Muránska planina. Rozvojová agentúra Banskobystrického samosprávneho kraja, n.o. získala na obnovu parku 845 387,50 € z mechanizmu Plánu obnovy a odolnosti Slovenskej republiky. V stredu sa verejnosť dozvedela, ako bude tento vzácny park v budúcnosti vyzeráť. Do marca roku 2026 sa uskutoční revitalizácia parku, ktorá oživí niekdajšie prosperujúce centrum železiarskeho komplexu. Stane sa tiež dôležitou súčasťou vznikajúcej kultúrnej trasy - Coburgovská železná cesta.

Vplyv Coburgovcov na región Horehronie bol významný a je viditeľný dodnes. Vďaka ich podnikaniu vzniklo v extraviláne vtedajších valašských obcí niekoľko osád, ktoré dodnes existujú ako samostatné obce alebo miestne časti väčších horehronských dedín. Jednou z nich je aj Pohorelská Maša, dnes časť obce Pohorelá. Práve tu bolo niekdajšie sídlo tohto významného aristokratického rodu a zároveň centrum celého Pohorelského (Coburgovského) železiarskeho komplexu. Urbanistický celok pozostával z kaštieľa, rímsko-katolíckeho kostola sv. Filipa a budovy riaditeľstva železniární, takzvanej Coburgovskej kúrie. Objekty dopĺňal vzácny anglický prírodno-krajinársky park. Vybudovanie parku bolo realizované po výstavbe Coburgovského kaštieľa v rokoch 1834-1835. Celková rozloha parku je 6 hektárov, ktoré sú predelené železničnou traťou na dve časti: dolnú prírodno-krajinársku a hornú lesoparkovú. Horný park tvorí prirodzenú terénnu kulisu parku dolnému. Pri trati si bulharský cár Ferdinand Coburg nechal dokonca vybudovať súkromnú železničnú zastávku, ktorá sa však dodnes nezachovala.

Revitalizácia parku je vzhľadom na jeho veľkosť rozdelená do viacerých etáp. Prvá z nich sa plánuje realizovať práve z finančných prostriedkov mechanizmu Plánu obnovy a odolnosti SR. Revitalizácia v tejto etape sa uskutoční na rozlohe 3 hektáre a siahť bude po železničnú trať.

„Projektová dokumentácia krajinnno-architektonického návrhu bola obstaraná a financovaná z rozpočtu Banskobystrického samosprávneho kraja ešte v minulom roku. Jej súčasťou je komplexný krajinnno-architektonický návrh územia, ktorý obsahuje návrh rekonštrukcie komunikačného systému, mobiliáru, osvetlenia, revitalizáciu existujúcej zelene, návrh novej výsadby a funkčno-prevádzkového riešenia parku“ uviedla Jarmila Očeľová, koordinátorka projektu. Ako doplnila: „okrem toho je súčasťou projektu aj návrh pešieho mostu cez rieku Hron, obnova existujúceho mostíka cez bočný vodný kanál spolu s ďalšou doplňujúcou lávkou, záhradný pavilón pre potreby verejných podujatí aj náznaková rekonštrukcia Coburgovskej železničnej zastávky so zázemím pre návštevníkov parku.“ Cieľom revitalizácie parku je umocniť jeho kultúrnohistorickú a prírodnú hodnotu a obnoviť jeho funkčnosť. Existujúce dreviny, vrátane pôvodných stromov, sú v návrhu v maximálnej miere zachované a budú doplnené o nové výsadby. Chodník je navrhnutý podľa dobových mapových podkladov a nový most cez rieku spojí v súčasnosti oddelené časti parku.

Chodníky v parku budú tematické, odkazovať budú nielen na prírodné hodnoty okolitých chránených území, ale aj na dôležitú históriu tohto miesta. Jeden z okruhov napríklad ponesie názov po významnom českom maliarovi Maxovi Švabinskom, ktorý sa v letných mesiacoch v rokoch 1931-1938 zdržiaval v Pohorelskej Maši. Práve krása podkráľovohoľskej prírody bola inšpiráciou pre jeho tvorbu.

„Revitalizovaný park má potenciál prezentovať popri unikátnej histórii spätéj s Coburgovcami a železiarskym komplexom aj prírodu dvoch nádherných národných parkov, ktorých prirodzená hranica, rieka Hron, preteká jeho územím. Cieľom revitalizácie je zachovanie prírodných hodnôt v prepojení na jedinečnú históriu pre budúce generácie nášho kraja. Projekt úzko súvisí s rozvojom udržateľného cestovného ruchu, ktorý je zdrojom tvorby zamestnanosti,“ uvádza Mikuláš Pál, podpredseda Banskobystrického samosprávneho kraja.

Samotná myšlienka obnoviť park, nadviazať na niekdajšiu slávu Coburgovcov a význam železiarskeho komplexu vznikla v roku 2019. Do pracovnej skupiny boli vtedy prizvaní odborníci zastupujúci rôzne kľúčové inštitúcie, medzi nimi aj zástupcovia múzeí, pamiatkového úradu, pracovníci správ národných parkov, cestovného ruchu, samospráv na čele s vedením obce Pohorelá, aj zástupcovia aktívnej miestnej komunity. Všetci sa spojili, aby naštartovali plán revitalizácie parku a záchrany okolitého industriálneho dedičstva. Historický park sa tak stal príkladom dobrej spolupráce v Banskobystrickom kraji aj v samotnom regióne Horehronie, a i na znak tejto spolupráce zasadili prvý strom v parku zástupcovia Banskobystrického

samosprávneho kraja, Rozvojovej agentúry BBSK aj Oblastnej organizácie cestovného ruchu Región Horehronie.

Popri revitalizácii parku postupne vzniká aj ucelený projekt kultúrnej trasy zvanej Coburgovská železná cesta. Trasa plánuje prepojiť industriálne pamiatky na Horehroní, Gemeri a Spiši s aristokratickými rezidenciami po Koháryovcoch a Coburgovcoch, kostolmi aj liatinovými náhrobníkmi a ďalšími miestami spätými s prírodou, poľovníctvom a symbolikou v súvislosti s týmito rodmi. *„Táto téma má obrovský potenciál prepojiť Slovensko aj so zahraničím a krajinami, kde Coburgovci žili a pôsobili v časoch ich najväčšej slávy. Kultúrna trasa tak môže v budúcnosti podporiť cestovný ruch a zvýšiť podiel zahraničných návštevníkov v regióne Horehronie a v Banskobystrickom kraji,“* dodáva Janka Pálková, riaditeľka Rozvojovej agentúry BBSK, ktorá je úspešným žiadateľom finančných prostriedkov z mechanizmu Plánu obnovy a odolnosti Slovenskej republiky.

Ukončenie realizácie projektu podporeného v rámci výzvy Ministerstva životného prostredia je viazané na marec 2026. Dovtedy budú ukončené všetky projektové míľniky vrátane ukončených stavebných prác.